

Locuint'ă Redactorului

și

Cancelari'a Redacțiunii

și în

Strat'a fragatorinului [Lă-vészutoka], Nr 5.

Scrisorile nefrancheate nu se voru primi decata numai de la corespundintii regulari ai „Federatiunii.” Articolii trimisi și nepublicati se voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu și economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a și Dominic'a.

Prețulu de Prenumeratiune:

Pre trei lune . . . 3 fl. v. z
„ 6 luni . . . 6 „ „ „
Pre anulu întregu . 12 „ „ „

Pentru Romanii:

prea. întregu 30 Fr. = 30 Lei n.
„ 6 luni 16 „ = 16 „ „
„ 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru Insertiuni:

10 cr. de linia, și 30 cr. taos'a timbrala pentru fiecare-care publicatiune separatu. În loculu deschis
20 cr. de linia.
Una esemplarin costa 10 cr.

Pest'a, 29/17. sept., 1871.

Dupa protestările nemților, dietele d'în Cislaștia se ocupa acum'a eschisivu cu deliberările afac-tiloru provinciilor respective, cari se reduc în ai cu sém'a la scole și institutele umanitare, séu la cestiunile financiare. Deci prin acést'a lupt'a începută se continua cu tenacitate mare între elementulu nemțiescu și celu slavu, carui-a celu d'antăiu nu voiesce la neci unu casu sè-i recunoască ce'a ce suveranulu loru comunu i a recunoscutu. Nemții, previedendu preponderantia ce va avé în Reichsrath elementulu slavu prin tramțerea deputatiloru sei, facu una opusetiune decisa în aceste diete, crediendu că estu modu voru ajunge a paralisi actiunea slaviloru, spre a nu poté intră în drepturile ce li s'au promis. Astu felu de pre totu-indeni nemții s'au retrasu protestandu: d'în diet'a Boemiei acusandu politic'a ministeriulu Hohentwart, d'în diet'a Moraviei sub pretestu că alegerile n'au fostu legale și d'în diet'a Carintiei sub pretestu că ea nu voiesce sè recunoască drepturile fundamentali ale statulu. Lupt'a natiunaltatiloru deci e mare în Austri'a și nu mai esiste modu d'a o suprima. În man'a toturor încordatiloru elementulu nemțiescu, vedemu posibilitatea că slavii sè si dobendesca drepturile pre cari le reclama de atăt'a tempu și cu cari guvernulu austriacu privilegiase până acum'a numai pre nemți și unguri.

Camer'a reprezentatiloru Ungariei și-tienit'eri, 28. sept., șiedint'ă sa de inchiașare. Ministerulu-presiedinte Andrássy presintă legea sanctionata de Majestatea Sa. despre imprumutulu celu nou. Dupa acé'a ministerulu de finace Kerkapoly presintă proiectulu de lege, relativu la quot'a dărilor publice ce are a se asignă juredictiuniloru, cu scopu că aceste sè si pota acoperi cu ele erogatiunile loru interne în fine presiedinte redica șiedint'ă cu observatiunea, că cea proxima se va tiené în 28. octombrie.

Amaritiunea causata prin prorogarea dietei croate se manifesta în tote locurile locuite de slavii. Asie diariulu serbescu d'în Neoplant'a „Narod“ întreba daca prorogarea acést'a a urmatu la propunerea banulu „titularu“ Bedekovic, séu numai cu aprobarea banulu facticu, a contelui Andrássy. De câte-ori se disolve diet'a croata, totu-de-un'a se lovesce în facia natiunea croata, și acésta vatemare nu se va iertă atăt'u de usior. „Narod“ constata, că guvernulu a vatematu de mai multe ori poporatiunea regatulu triunitu în onorea ei, și că elu și bate numai jocu de constitutiune. Intre asemene impregiurări, guvernulu croatu trebuie séu sè se dèe în partea poporatiunii, séu sè abdice. La casu candu regatulu triunitu ar' fi, cu privire la afacerile sale interne, autonomu și nependinte, banulu Bedekovic ar' fi trebuit sè si demissionatu în ca de multu. Dar' chiar de aci deriva neplacerea ce resulta d'în impacatiune, și a nume e evidentu, că guvernulu croatu nu se sustiene de poporu, ci de guvernulu ungurescu. Daca n'ar fi Andrássy, Bedekovic inca ar' proceda altu-cum. Poporulu, guvernulu și Andrássy, fia care voiesce alta-ce. E una rusfne pentru tiera, una insulta pentru filii regatulu triunitu, că s'au dejositu a fi portatorii de sliepu ai ministerulu presiedinte ungurescu. Pentru ce nu demissionaza Bedekovic? De ce nu si-parasesce loculu, pre care — asie voiesce poporulu — nu lu mai pote ocupă? Pentru ce vacileza, candu poporulu nu lu mai voiesce? Pentru ce insulta poporulu fără neci una causa si dreptu? Pentru ce calca în pitioare numele croatu, pentru că sè servesca de instrumentu ungu guvernul strainu. Cu câtu se indoiesce mai lungu tempu, cu atăt'u mai rusfnoșă și va fi caderea, cu atăt'u mai josu va cadé — elu, servitoriulu lui Andrássy! Diet'a croata i-ar' fi ertatu multe, tote; inse nou'a prorogare a ruptu legatur'a ce a existatu până acum'a între banulu și diet'a tierei. — Estu modu se pronuncia foiele slave a supr'a nouei prorogări a dietei croate.

De candu cu conferintiile diplomatice d'în Gastein și Salisburgi'a, diuaristic'a europena se

ocupa de repetite ori cu faim'a despre una apropiare între Rusi'a și Franci'a. Dupa una correspondintia d'în Constantinopole a diuariulu serbescu „Vidovdan“ d'în Belgradu, în Petrupole, în cependu de la tiarulu Alessandru și până la celu mai d'în urma officialu de statu, domnesce una iritatiune mare contr'a lui Bismarck pentru aliantia austriaca prusesca. Rusi'a imputa lui Bismarck că e nerecunoscatoriulu facia de bunele servitii, oferite de Gorgiacofu Prusiei în anulu 1866 și anumitu sub decursulu rebelulu d'în urma între Germani'a și Franci'a. Deci pentru sustinerea squilibrulu europénu cancelariulu și betranulu diplomatu alu Rusiei cugeta la una contra-aliantia între Rusi'a, Franci'a, Turci'a și Danemarc'a, și se dîce, că consululu rusescu d'în Constantinopole, Ignatieffu, a și facutu degiá pasii necesari la marele veziru alu Turciei.

D'în Romani'a avemu a relatá despre unu actu diplomaticu alu guvernulu romanu, întielegemu not'a dlui ministru Costaforu, adresata către agentii diplomatice d'în Bucuresci, în cestiunea cãtiloru ferate romane. Acésta nota dateza d'în 4 augustu, dar' ajungundu abié acum'a la publicitate, ne implinimu detorinti'a a dá onorab. nostri cetitori ore-si-cari desluciri a supr'a ei. Ministerulu Romaniei atinge în acésta nota dōue puncte de una importantia fōrte mare: cestiunea Strousberg propriu dîsu, și drepturile Romaniloru de statu suveranu, garantate și recunoscute de poterile mari ale Europei, cari asigura Romaniei pusetiunea ei de asta di. Dlu ministru, facundu mentiune de art. 9 d'în actulu de concessiune, dîce în acea nota: „Concesiunarii, abusandu de facultatea discretiunara ce aveáu, au emis prin intermediarulu bancherulu Jacques tōte obligatiunile cu pretiulu de 66 la sutu. Scopulu ascunsu alu acestei vendiari premature n'a întârziat' de a fi desveluitu, că ci cu tōta dispusetiunea formală a actulu de concessiune, care exige că fondurile sè fie depuse într'o casa de banca, pentru a servi la constructiunea linielor și la plat'a dobendelor obligatiuniloru emise, Strousberg și compni'a, dupa ce au dispusu de sume superioare lucrãrior eșecutate, materiailor liberate, dobendelor detorite, au deturnatu în cele d'în urma de la destinațiunea sa de positu în valori si numeraru incredintiatu bancherulu Jacques; ei au parasitu neterminate și reu construite tote lucrãrile linielor Romanu-Galati-Bucuresci; au incetat' de la 1. ianuaru 1871 plat'a cuponulu obligatiuniloru contr'a §-ulu 6. art. 15 precum și § 2. art. 7, cari punu acésta plata în sarcin'a loru în timpulu duratei constructiunii.”

Dupa ce s'a arstatu apoi în acea nota, cum guvernulu romanu a cautatu sè dèe o solutiune, cătu se pote mai urginta, acelei grave cestiuni, care apesa tiera atăt'u de tare, venindu la votulu Camerei dlu ministru dîce: „A trebuit sè intru în tote aceste detaiuri, dle agentu, pentru a stabili, că n'ar fi neci justu, neci equitabele, de a dá accesu la supositiuni gratuite și la critice precipitate a supr'a dispositiunii Camereloru Romane și a supr'a conduitei Cabinetulu. Statulu romanu a sciutu totu-de-un'a că sè face onore ingagiamintelor contractate directamente de tiera; a tienutu sè mantiena creditulu seu neatinsu în midiloculu circumstantieloru celoru mai critice și a-lu preservă de injurios'a supositiune: că ar' fi voit' sè se imbogatesca în detrimentulu altui-a. Pre de una parte indoitulu procesu intentatu de guvernulu înainte tribunaleloru d'în Berlinu, și care va fi urmarit' conformu art. 1. alu nouei legi, va statuá a supr'a responsabilitatii și pedepsei ce cade a supr'a aceluor-a, cari s'au pusu în contraventiune cu notiunile cele mai elementarie ale onestului și dreptulu; pre de alta parte poulu procesu care se va deschide la Bucuresci înainte judecatoriloru arbitri, în virtutea totu acelu art. 1, pentru a efeptuá realizarea concessiunii, va curmă preste putienu, avemu firm'a sperantia, dificultãtãile ce mai suspindu inca regularea definitivă a drepturiloru celoru d'alu treilea purtatori de obligatiuni.”

Relativu la punctulu alu dvoilea de care vorbesce not'a, ministerulu dîce: „Nu voi terminá, dle aginte, fără a nu-mi esprime regretule profunde cu care cabinetulu M. Sale a luat' cunoșcintia de comunicatiunea contienuta în not'a d'în 29. iuliu 1871, și prin care dlu aginte și consululu generalu alu Germaniei anuncia, că d. cancelariu alu imperiulu a judecatu necesariu de a se adresá Sublimei Porti pentru a reclamá de la ea protectiunea intereselor germane. Ori care aru fi consecintiele care voru resultá d'în afacerea drumurilor noastre de feru, avemu sperantia, că cestiunea Strousberg nu va luá proporțiiu mai mari, decâtu acelea ce comporta natura sa. Nu asta-di, candu dupa secole de lupte și de suferintie, existintia nostra politica se gasesce în fine asigurata, vomu poté a ne teme de a vedé aducundu-selovi cea cea mai mica, directu séu indirectu, tratatelor garantate de tote poterile mari, cari ni asigura pusetiunea nostra actuala. Facundu dara tote rezervele nostre în ce'a ce se atinge de comunicatiunea susu mentionata, punemu tota increderea nostra în dispositiunile binevoitorie ale poteriloru garante și avemu convictiunea, că solitudinea Sublimei Porti, care nu ni a lipsitu neci odata, ni va fi mantienuta și în acésta circumstantia.”

Acésta este dar' not'a ministerulu romanu, care, în ce'a ce privește modulu de a judecă despre romani și drepturile loru alu cancelariulu nemțiescu, este o adeverata protestare.

Mai nou de la Societatea acad. romana.

Bucuresci, 10./22. sept. 1871.

Până a poté urmá cu procesele verbali alle șiedintieloru societãtii acad. vomu a impartesi unele date de importantia d'în actele mai recinti a le societãtii.

În șiedint'ă de Marti 7/19. sept. a. c. a societãtii academice romane se eșecutá consululu luat' a se alege noui membri. Resultatulu consultariloru fũ că se designara 5 candidati, a caroru votare este numai cestiune de formalitate pentru că alegere se facuse în unanimitate.

Membri actuali:

D. Alessandru Fetu, Dr. în Medicina (de Paris), Dr. în filosofia, Dr. în Legi (de Vienna), fundatoriulu allu gradinei botanice d'în Iassi, fostu deputatu în mai multe ronduri.

D. P. S. Aurelianu, directoru allu scolei de agricultura și silvicultura, cunoscutu d'în scrierile sale (Revist'a Romana.)

D. Demitru Sturza (arheologu, numismaticu.)

D. Nicolau Crețulescu (ministru actualu) cellu d'antăiu carele d'într' boieri au frantu prejudeciile timpulu, facundu-se Dr. în medicina și occupandu-se de litere. Dar' titulu seu cellu mai frumosu este zelulu și staruinti'a ce pusese pentru intemeierea societãtii academice romane (ceea ce până în dŃu'a de asta-di preapucini o sci.)

D. Eudossiu Hormuzache istoriografu, capitaniu allu Bucovinei, etc. (au adunatu multime de documinte istorice relative la Romani. — Au adunatu mai alesu d'în bibliotec'a de Vien'a, unde aveá intrare și în cabinetulu de manuscripte.)

Totu în acésta șiedintia se alesera Membri Onorari: Pr. SS. Par. AE și Metrpl. Andreiu Siaguna (la propunerea lui Alessandru Romanu.)

D. Stanley, Lord anglu, carele au tradusu mai multe poesie rom. și au editatu cunoscut'a Antologia (editiune ce figurase la espusetiunea universale de Londiniu 1857.)

D. Adrianu Longperrié.

D. A. D'Avril, (fostu consule generalu în Rom.)

D. Cav. Capellini.

D. E. Biondelli, cav.

(Cei doi francesi și cesti doi italieni literati sunt filoromani, cari au scrișu despre Romani, — au fostu propusi de Al. Odobescu.)

S'a alesu în fine totu în acésta șied. Membri Corespundinti:

D. Paulu Vasiciu, Dr. in medicina, consil. de scole in pensiuie (la propunerea lui Baritiu).

D. Gavr. Popu, canonicu, Logosiu (la propunerea lui Aless. Romanu).

D. Ionu M. Moldovanu, profess. gimnas. Blasiu (la propun. lui Aless. Romanu).

D. Ionu Ionescu, cunoscutulu economistu (frate allu academicului).

In 8/20. sept. a. c. se tieni sedintia publica solena, assistandu unu publicu alesu. La ordinea d'lei fu receptiunea Dlu Petru Poenariu, carele vorbi despre nemoritoriulu Giorgiu Lazaru, Prometeulu de la Avrigu (in Transilv.), éra D. Giorgiu Siouu respunde in numele societatii acad. (ambele discursuri au fostu viu aplaudate de publiculu aduncu emotiuat.)

In sedintia de Joi 9/21. sept. 1871. se vota alegerea membrilor actuali, (candidati in sedintia de 7/19. sept.) DD. Cretulescu, cu tote voturile si Aurelianu, cu unu singuru votu contra. — Totu in acésta sedintia se proclamara membri onorari:

D. Ernestu Desjardins, membru allu acad. de belle litere si inscriptiuni d'in Paris.

D. W. Froehner, conservatoru allu museului de antiquitati de la Louvre (Paris.)

D. Comite Ferdinandu de Lasteyrie, membru allu acad. de belle arte si inscriptiuni, Paris.

D. Charles de Linas, archeologu la Arras.

D. Comite Alexis S. Uvarov, presied. societatii archeologice d'in Moscova.

D. Dr. Franciscu Bock, canonicu la Aix-la-Chapelle (Francia.)

D. A. Ubicini, literatu francesu, filoromanu.

D. Filaretu Chasles profess. de literatura la colégiulu de Francia, Paris.

NB. Acestu d'in urma propusu de Caragianu, éra ceilalti toti de Odobescu.

In sedintia de 10/22. sept. 1871, la propunerea presiedintelui, se proclamara membri onorari: D. Dr. Petru Campeanu.

D. Dr. Giorgiu Cucucreanu.

D. Giorgiu Ioanidu.

D. Dr. Polisu.

D. Constantiu Cretulescu.

Totu la propun. presiedintelui se alesera membri corespondinti:

D. Grigoriu Stefanescu.

D. Dr. Obedenariu.

D. C. F. Robescu.

Sesiunea presinte a societatii academice romane se va termina Mercuri, 15/27. sept. a. c., cu una sedintia publica.

Camer'a reprezentantiloru Ungariei.

Sedintia de la 23. sept. 1871.

Presiedintele Paulu Somssich deschide sedintia la 10 ore a. m.; d'ntre ministri sunt de facia: Kerkapoly, Szlavy L. Tisza, Tóth si Pauler. — Petitiunile incurse se transmitu comisiunii respective.

Ignatiu Helfy, avendu in vedere una publicatiune d'in foi'a oficiale de asta-di, dupa carea regele a concessu primariului cetatii Pest'a se-si schimbe numele „Gamperl“ in Gyöngyössy fãra nice una tacsã, intreba pre ministrulu de langa person'a Majest. Sale, cã pre basea carei legi trebuie platita una tacsã la schimbãrea numelui? si daca existe una asemenea lege, apoi Dsa nu intielege cum s'a potutu dispensã de tacsã Dlu Gamperl, de ora-ce regele n'are dreptu de agrãtiãre in afaceri de bani, ceea ce ar contrãdice principiiloru constituționalismului?

Interpellatiunea se va comunicã ministrulu concerninte.

Camer'a trece apoi la ordinea d'lei: la desbaterea imprumutului de 30 milioane.

Dupa ce se cetesce proiectulu de lege relativu la acestu imprumutu, precum si reportulu comisiunii financiare si votulu separatu alu sectiunei a patr'a, care recumenda respingerea proiectului, reportorele comisiunii centrale, Col. Széll deschide desbaterea generale prin unu discursu, in care repeteza argumintele d'in raportulu comisiunii financiare si centralei si desfãsiura motivele votului separatu si, in fine, recumenda camerei a primi imprumutul.

Toma Péchi si Ed. Horn pledeza pentru votulu separatu alu sectiunei a patr'a. Cestu d'in urma d'ce cã nu este nice una maiestria, a acoperi deficite prin detorie; acésta o pote face ori si cine. Deficitulu trebuie evitatu prin introducerea economiei in erogatiuni, si acésta se pote face numai la desbaterea bugetului.

Asemenea si Paulu Moritz este contra inchiãrii unui imprumutu, inainte de ce se va stabili bugetulu.

Contra inchiãrii imprumutului si pentru votulu separatu alu sectiunei a patr'a mai vorbescu: Ernestu Simonyi, Al. Gubody, Colomanu Tisza si Aless. Csiky si cu acésta se inchiãia desbaterea generale.

Ministrulu de finacnie, C. Kerkapoly iè apoi cuvëntulu si, dupa ce reflecteza la observatiunile si assertiunile vorbitorilor precedenti, inchiãia cu rogãminteã, cã camer'a sè primesca proiectulu de lege.

Presiedintele întreba camer'a, daca primesce proiectulu de lege in genere spre desbatere speciale séu nu?

La cererea a douë-dieci de deputati d'in stang'a estrema se face votare nominalã, alu carui rezultatu este urmatoriulu: d'in 420 deputati verificati 109 voteza cu „da“, 88 cu „ba“ absentii sunt 230; astfelu proiectulu de lege s'a primitu la prim'a cetire cu una majoritate de 21 voturi.

La a dou'a cetire inca s'a primitu fãra nice una observatiune. Cetirea a trei'a se va face in sedintia proxima.

Sedintia se redica dupa 3 ore d. m.

Sedintia de la 24. sept. 1871.

Presiedintele Paulu Somssich deschide sedintia de asta-di la 6 ore ser'a. D'ntre ministri sunt de facia: Tóth, Kerkapoly, Bittó, Pauler, Szlavy si Wenckheim.

Dupa autenticarea processului verbalu d'in sedintia precedentã, deputatul Iosifu Popu presinta unu proiectu de lege, prin care camer'a ar avé sè auctorizeze pre ministrulu de justitia, cã sè infintieze si in districtulu Chiorului unu tribunalu de prim'a instantia, de ora-ce singuru acestu districtu d'in tota Ungaria si Transilvania n'a capetatu tribunalu de prim'a instantia. Proiectulu se va tipari si distribuì intre deputati.

Eduardu Horn, avendu in vedere impregiurarea, cã sentintia tribunalului comercialu d'in Pest'a contra unui comerciant d'in Bosnia, care n'a voit sè solvesca unu cambiu, nu s'a potutu essecutã, întreba pre ministrulu de justitia, dacã are Dsa cunosciãtia, cã consiliu c. r. in Turcia nu potu essecutã sentintielesu tribunaleloru unguresci in favorulu suditiiloru statului magiaru facia cu suditiu statului turcescu? Si dacã are, cugeta Dsa a delaturã acestu reu prin inchiãriã unu tractatu? — Oratorele crede, cã dacã Ungaria inchiãia tractate comerciale cu Paraguai si cu Argentina, apoi cu atãtu mai vertosu si mai curundu trebuie sè facã acésta cu Turcia.

Interpellatiunea se presinta ministrulu concerninte.

Camer'a trece apoi la ordinea d'lei: a trei'a cetire a proiectului de lege despre imprumutu, care se primesce definitivu si se tramite camerei magnatiloru.

Sedintia se redica la 6 $\frac{1}{2}$ ore ser'a.

Sedintia de la 25. sept. 1871.

Presiedintele Paulu Somssich deschide sedintia la 10 ore a. m. si dupa autenticarea processului verbalu d'in sedintia ultima, anuncia mai multe petitiuni juridictiunarie, cari se transmitu comisiunii petitiunarie.

Iulu Benedek presinta unu proiectu de resolutiune, dupa care ministrulu de justitia sè fia insarcinatu, a asterne unu proiectu de lege despre regularea reportelor urbariali in fundulu regescu, ér' pâna atunci processele urbariale intentate sè romana suspinse la tote instantielesu. Se va tipari si distribuì.

Camer'a trece apoi la ordinea d'lei: la desbaterea proiectului de lege, prin care se voteza ministrulu de justitia unu creditu suplementariu pre anulu curinte si adeca: 3500 fl. pentru immultirea personalului de la sectiunea de comptabilitate a ministeriului de justitia, 431,400 fl. pentru organizarea tribunaleloru si a judecatorieloru ceruale, laolalta 494,900 fl. v. a. — Acestu proiectu de lege se primesce la prim'a si a dou'a cetire fãra nici una observatiune. A trei'a cetire se va face in sedintia proxima.

Urmeza alegerea comisiunii de 15 membri pentru revisiunea proiectului de lege industriariu. Resultatulu se va publicã in sedintia de mane.

Sedintia se redica la 11 $\frac{1}{2}$ ore.

Sedintia de la 26. sept.

Presiedintele Paulu Somssich deschide sedintia de asta-di la 12 ore merid. si dupa ce se autenticã processulu verbalu d'in sedintia precedentã, anuncia mai multe petitiuni, cari d'impreuna cu cea prezentata de deputatul Ranicher, se transmitu comisiunii petitiunarie.

Ludovicu Vucotinoviciu interpelleza pre ministrulu croatu-slavonu, dacã are dinsulu vre-o influentia la efectuarea acelu decretu, prin care s'a prorogatu diet'a croata? si cari sunt motivele acestei prorogãri? — Se va comunicã ministrulu concerninte.

Ludovicu Csernãtony întreba pre ministrulu de cultu si instructiune publica, cã are dsa de cugetu a responde la interpellatiunile ce i s'au adressatu in afacerea placetului regiu sèu ba? dacã n'are ce responde, apoi ar fi de doritu sè o spuna verde.

Ministrulu de cultu si instructiune publica T. Pauler, respunduendu la întrebãrile ce i li-a adressatu deputulu Schwarcz in un'a d'in sedintielesu trecute, dice, cã Dsa a întrebuintiatu tote medilocele, cã acestu dreptu sè nu se vature. Episcopii au fostu avisati; ér' acelu episcopu (d'in Alb'a-Regia), care totu-si a publicatu dogm'a de infallibilitate, a fostu chiamatu a primi declaratiunea, cã Maj. Sa desãproba procederea sa si iè cu neplacere actu despre dius'a.

Cu privire la procederea episcopiloru gr. or. d'in Aradu si Caransebesiu, cari au opritu pre invetiatorii confessiuuali de a participã la cursulu suplementariu, oratorele spune, cã episcopulu d'in Caransebesiu a protestatu in numele diece-

sei sale contra despusetiuniloru facute pentru acestu cursu, Dsa inse la chiarificatu intr'acolo, cã acestu cursu este straordinariu si cade afara d'in sfer'a legii, carea lasa besecei gr. or. mana libera in afacerile de instructiune. Incãtu pentru consecutiã, oratorele a facutu pre episcopu responsabilu pentru acésta întrelasare. Cum-cã si episcopulu Aradului ar' fi opritu pre invetiatorii diecesei sale de la participare, despre acésta Dsa n'are cunosciãtia.

La întrebarea, cã pentru ce spriginisce scolele confessiuuale, oratorele dechiãra, cã elu si-tiene de detortia, a spriginu tote scolele, confessiuuale si neconfessiuuale. Scolele sè fia bune, acésta este nesuintia Dsale, si ar' fi una crima a detrage vre-unei scole spriginulu astfelu, incãtu prin aceea sè i se periclitizeze existentiã (aplause generale.)

In fine respunde la întrebãrile referitorie la adunarea generalã a invetiatiloru si la essecutarea legii despre reformarea scoleloru si inchiãia cu rogãrea, cã camer'a sè delibereze cãtu mai curundu proiectulu de lege relativu la organizarea universitatii d'in Clusiu.

Iulu Schwarcz nu este deplinu multiamitu cu responsulu, camer'a inse iè actu despre d'insulu.

Totu ministrulu de cultu respunde apoi la interpellatiunea lui Ernestu Simonyi, carea inca se referece la dogm'a de infallibilitate. — Interpellantele nu se multimesce cu responsulu si, dupa-ce dechiãra, cã guvernulu nu este capace, de a sustienã auctoritatea statului magiaru, cã acésta cetiuie sè se desbata. Cu tote acestea inse camer'a iè actu despre responsu cu 66 sontr'a 55 de voturi. — Se cetesce apoi resultatulu alegerii membriloru in comisiunea de 15 pentru revisiunea proiectului de lege industriariu si cu acésta

Sedintia se redica la 2 ore d. m.

Reportulu Comisiunii

asupra

manuscriptelor d'in traductiunea commentarielor lui „Iuliu Cesare“ de Bello Gallico.

(Urmare)*

MS. LIT. A.

Lib. V. §. XLI.

Atunci capii si principali cetatieni ai Nerviloru, cari aveau cãtu-vã permissiunea ¹⁾ de a veni la Cicerone si a vorbi cu ellu, séu erãu in ore-care legatura de amicitia cu d'insulu, ¹⁾ lu-insciãntiedia, cã ei aru voi a-i vorbi.

Dandu-li-se voia, ei n'are dia ²⁾ lui Cicerone totu aceea ce Ambiorige spusese lui Tituriu: cã Gallia întreaga este in arme, cã Germanii au trecut Rinulu si cã castrelor ³⁾ lui Cesare si alle celloru alti locotenti sunt atacate.

Ei a dau gincã a-i spune ⁵⁾ despre mortea lui Sabinu si i areta pre Ambiorige pentru a-lu inereditiã despre acésta. In urma d'ceu, cã Romanii se insiela dacã ascepta ajutoriu de la nisce omeni, cari desperedia chiaru pentru interesele lor; ⁶⁾ cã cu tote acestea ei au acelea-si sentiminte cãtra Cicerone si poporul romanu, in cãtu nu refusa decãtu cartirele de ierna si nu voiescu cã acésta deprindere sè se invehiesca, cã li permittu a se retrage d'in cartire fãra se fia atinsi si a se duce fãra frica unde aru voi.“

La aceste Cicerone respunde numai atãta: „cã poporul romanu nu are datina de a acceptã vre una conditiune propusa ⁷⁾ de unu neamicu armatu: cã dacã ei voiescu a depune armele, ellu va fi ajutoriulu lor; cã ei sè transmita deputati la Cesare, cã-ci considerandu buna inimiã ⁸⁾ lui crede, cã li va incuviãntia cererea.

¹⁾ Aveau incãtu-vã permissiunea ... a micitia cu d'insulu. — Traductiune prolissa si slaba.

²⁾ Commemorare insemnedia a aduceã minte, a minti.

³⁾ Gallicismu.

⁴⁾ Traducerea prin legatiar fi mai nemerita, dar aci termenulu e de prisosu.

⁵⁾ Pare a fi unu pleonasmu.

⁶⁾ Frasea e slaba.

⁷⁾ Cuventu de prisosu.

⁸⁾ Nu traduce bine cuventulu justitia.

MS. LIT. B.

Lib. V. §. XLI.

Atunci unii ⁹⁾ duci si principi ¹⁰⁾ d'ai Nerviloru, cari aveau intrare ¹¹⁾ si stãu in ore-cari relatiuni amicali cu Cicerone ¹²⁾ si-esprimu vointia de a conferã cu ellu.

Cicerone se invoiesce, si ei i spunu tote acelea ce li spusese Ambiorige lui Tituriu, „cã tota Gallia e in arme; Germanii au trecut Rinulu; iernaticesle lui Cesare si alle celloru alti legati sunt blocate.“ ¹³⁾

Mai adaugu despre mortea lui Sabinu, despre care se provoca la Ambiorige ¹⁴⁾ cã martorulu ocularu. ¹⁵⁾ Pentru aceea si ratecescu ¹⁶⁾ dacã ascepta

*) Vedi Nr. 92, 93, 94 si 95 ai „Fed.“

ajutoriu de la acei-a, cari au desperatu cu totulu de a se poté aperi pre sine; cu tote acestea ei nu ceru altu ce-va de la Cicerone de cătu sè parasesca iernaticile, pentru că ei nu voiescu cá acésta datina sè prinda radecine⁹⁾ in tier'a lor.⁹⁾ D'in partea lor li stă liberu sè iessa neatinsi d'in iernaticile si sè se duca fàra nici o frica ori unde voiescu.⁹⁾

Cicerone respunde la acestea numai un'a: „Romanii nu sunt indatenati a accepta conditioni de la unu inamicu inarmatu, fàra d'acela¹⁰⁾ voiescu sè depuna armele, sè se servesca de intervenirea lui si sè tramitta legati la Cesare; cã-ci si ellu spera de la sentiulu de dreptate a lui Cesare, cã li va incuviintiã ce voru cere.“

- 1) Traducere neessacta.
- 2) Intiellensulu cuventulu romanescu e differitu de allu cellui latinu, care insemedia mai multu cetatieni de frunte.
- 3) Aveau intrare... Cicerone traduc-tiune forte nimerita.
- 4) Gallicismu.
- 5) Espressiune impropria.
- 6) Nu essista nici in litter'a nici in spiritulu auto-riului.
- 7) Cuventu reu intreuintiatu in locu de se in-siela.
- 8) Traductiune nimerita a cuventulu invetera-scere.
- 9) Ar' fi mai bine unde ar' voi.
- 10) Forma de provincialismu ce nu se pote recomandã.

MS. LIT. C.
Lib. V. §. XLI.

Atunci ducii si principii¹⁾ Nerviloru cari stau in relatii confidentiale si amicabile²⁾ cu Cicerone, d'fsera cã voru a se convorbi cu ellu.

Concedendu-li-se acést'a, amintescu acellea ce le-a ad-dusu inaintea Ambiorige lui Tituriu: „cã tota Galli'a e armata; cã Germanii au trecut Rinulu; cã castrale de ierna ale lui Cesare si ale celloru alti se combatu³⁾“

Adaugu si despre moartea lui Sabinu; spre intrarea cel-loru disse se provoca⁴⁾ la Ambiorige. D'fca cã Romanii gresiescu⁴⁾ daca ascepta ce-va aperi de la acei-a, cari au desperatu de scaparea lor, ei totu-si sunt atãtu de applicati cãtra Cicerone si Romani, cãtu numai cartire-le⁵⁾ de ierna lidenega⁶⁾ pentru cã nu voru cá acésta datina sè se inveciesca; ei li concedu sè iessa nevatemati d'in castrulu de ierna si sè merga fàra frica ori in cãtrãu⁷⁾ voru voi.

Cicerone respunde la acestea numai un'a: „Romanii nu s'au indatenatu a primi conditioni de la unu inamicu arma-tu; de voiescu a depune armele sè se folosésca⁸⁾ de d'nsulu cã de intermedilicatoriu⁹⁾ si sè tramitta deputati la Cesare; dupa sentiulu de dreptate a acel-lui-a speredia¹⁰⁾ cã li se voru implini cerintiele.“

- 1) Acea-si observatiune cá la Ms. lit. B.
- 2) Termini cu totulu impropri; a micabili e neo-logismu ce nu se pote acceptã.
- 3) Terminus impropriu, cu totulu neintiellesu.
- 4) Acellea-si observatiuni cá la Ms. lit. B.
- 5) Cuventu strainu neadmissibile.
- 6) Terminus impropriu si pucinu eufonicu.
- 7) Espressiune vulgarã.
- 8) Traductiune impropria si lipsita de nobletia.
- 9) Ajutoriu este chiaru cuventulu d'in testulu latinu.
- 10) Se d'fca mai bine spera.

MS. LIT. D.
Lib. V. §. XLI.

Preurma¹⁾ ducii si fruntasii²⁾ Nerviloru, cari cu Cicerone avussera ore-si care comerciu confidentiale³⁾ si relatii amicali, dechiara,⁴⁾ cã d'nsii aru vré sè se intiellega cu ellu.

Dandu-li-se voia, totu acelle lucruri le aducu inaintea de cari vorbisse si Ambiorige cu Tituriu, adeca: „cum-cã Galli'a integra e in arme; cã Germanii au trecut pes-ta⁵⁾ Rinu; cã castrale de ierna ale lui Cesare si ale cel-loru alti sè opumedia.⁶⁾“

Mai adaugu impartesirea⁷⁾ despre moartea lui Sabinu si spre adevierea acesteia areta pre Ambiorige. Gresiescu⁸⁾ Romanii, d'fca d'nsii, dacã spera ce-va ajutoriu de la acei-a, cari si insisi⁹⁾ au desperatu degiã¹⁰⁾ de lucrurile lor; cu tote acestea d'nsii nutrescu astu-felin de sentiemente bine-facutorie de facia cu¹¹⁾ Cicerone si poporulu Romanu, in cãtu numai¹²⁾ castrale de ierna nu le sufferu¹³⁾ si numai¹³⁾ daten'a acést'a nu vréu sè se inveciesca; dar' aceea li concedu¹⁴⁾ cá sè se departe d'in castrale nevatemati si sè marsiedie¹⁵⁾ fàra tema in ori-ce parte voru voi.¹⁶⁾

Cicerone la aceste numai un'a li respunde: „cã popo-rolu Romanu n'are datina a primi conditioni de la alieni in-trarmatu,¹⁶⁾ de voru depune armele, potu sè con-tedie pre intrepuerere¹⁶⁾ sa, sè tramitta deputati la Cesare; d'insulu spera, cã dupa iubirea de dreptate a lui Cesare voru meru¹⁸⁾ ceea ce ceru.“

- 1) Tunc, se traduce prin a tunci.
- 2) Bunu cuventu romanescu dacã nu-i la loculu seu aici.
- 3) Termini impropri si de unu effectu neplacutu.
- 4) Este pretentiosu dechiara in casulu de facia.
- 5) Nu este la loculu seu.
- 6) Neologismu neindemanatecu.
- 7) Suprefatiune de stilu disgrafiosu.
- 8) Acea-si observatiune cá la Ms. lit. C.
- 9) Si — e de prisosu.
- 10) Degiã e unu gallicismu.
- 11) Espressiune, care denaturedia ideea testului.
- 12) Provincialismu, care dà frasei unu mersu greoiu.
- 13) Numai... numai — Forma fàra nobletia si care incarca frasea intr'unu modu neplacutu.
- 14) Forme improprie si neplacute.
- 15) Terminus strainu cu totulu inadmissibile.
- 16) De ce nu armatu?
- 17) Gallicismu neadmissibile.
- 18) Terminus impropriu.
- 19) Neologismu injustificabile.

Raportore A. Odobescu.
(Va urmã).

Romanismulu la Tis'a.

Aidi la Tis'a fratiore, aidi cu toti sè ne grabimu,
Romanismulu d'in perire cu alu nostru peptu sè-lu mantumu!
A...

(Publiu.) In tempulu domniit de principiulu nationa-litãtii, in care poporele sustien cu atãta fortia drapelulu de conservatiune a existintiei si independintiei; in tempulu, in care lupt'a de rasa a inceputu a cutierã Europ'a, — Romanii au detorinti'a suprema de a apartiené si a persiste in asta lupta cu tote fortiele. Pentru victori'a ei sunt avi-sati a servi cu totii si cu tote la altariulu sacrificiului si a nu crutiã nemic'a, neci tempu, neci avere, ba neci vietia, cã-ci numai astu-feliu triumfiza o cauza in lume, si numai asié va triumfã si causa nostra santa.

Romanii, asta-di mai multu ca ori si candu, trebue sè lucre cu totii, micu si mare, teneru si betranu, barbatu si muiere, pentru reedificarea sdruncinatulu edificiu alu Romanismulu, sub alu carui acoperementu singuru ni se scutesce venitoriu, ni se garanteza immortalitatea. . .

Natiunea romana e numerosa, are unu pamentu fru-mos, o tiera clasica, inse cu tote acestea ea e debila, fàra potere. Pomulu Romanismulu infloresce forte incetu, si pentru ce? Pentru-cã d'in nenoroire pamentulu romanescu e impartitu; pentru-cã natiunea romana e desbracata de acelu vestmentu pomosu ce farmeca si intaresce, de hain'a unirei in cugete si sentiemente. . . Pu-setiunea pamentulu romanescu inse si numerulu mare alu Traianidiloru cu tote acestea ne indreptatesca a aspirã la unu venitoriu mare si gloriosu.

Pentru promoverea acestui venitoriu trebue deci sè ne apucãmu de lucru cu mani si cu petiore.

Corbii inse vreu sè ni scota ochii, sè ne ucida. Pala-mid'a straina vré sè ne coplesiesca, sè ne sugrume vitali-tatea. Elementulu daco-romanu de tote partile incungiu-ratu de mancatori, de svercolaci, ce voru inghitrea, ab-sorbirea nostra. Palamid'a cea mai periculosa pentru Ro-manii d'in Dacia superioare inse este palamid'a unguresca, care venindu acum d'in fatalitate la cãrma, si-incorda tote poterile spre amalgamisarea si magiarisarea nostra.

Acésta ghirgara trecundu preste confiniile pamentulu romanescu, preste Tis'a, a inceputu a se intradecina in patri'a lui Traianu si a amarã vietia nepotiloru lui Quirinu.

Romaniloru! Acum ori neci-odata trebue sè avemu grige, sè vighiãmu! Sè nu uitãmu de aperiarea confineloru patriei nostre; sè nu uitãmu a mantiené la integritatea patriei scumpe si a elementulu nostru! Sè grigimu la Tis'a! Aici sè stationãmu o sentinela brava, care sè sus-tienã si sè veghiesca Romanismulu.

Cãtu tiene lungulu malu alu Tisei, mai cã nica-ieri nu patimesce, nu e amenintiatu Romanismulu mai tare, cã in partile nordice, cã pre la gur'a Somesiului. Cãtu de sfasietoria dorere trebue sè sentiésca calatoriulu pre la Satu-Mare, Carãi, etc., afandu Romani cari marturisescu cã-su Romani, inse nu sciun neci o iota romanescu! Si esemple de acestea obvinu forte desu. Intelligenti'a de pre aice e rara, forte rara, si in mare parte desbracata de adeverate sentiemente romanesci, ba chiaru si de acei-a, cari nu sciun vorbã romanescu, ér' pre acei Romani bravi ce sus-tienu drapelulu Romanismulu, i aflãmu persecutati si alun-gati prin intrizele strainiloru (d. e. protopop. Branu d'in Satu-Mare, Maniu d'in Scini.)

Cum va prosperã dar' Romanismulu aicea. „Sè veghiã-mu si sè ne ingrigimu, Romaniloru, de acestu postu! Sè ne incordãmu si concentrãmu tote poterile pentru aperiarea lui, la care trebue sè concurga cu totii cãti sentiésca ro-manescu, d'in tote anghurile Romanime.

Scole si ér' scole! lips'a acestoru-a o sentiẽmu mai tare pre aicea, si mai multu, unu institutu nationalu, unu gimnasiu. De se simtiésca unde-va necesitatea unui astfeliu de institutu, primul locu este acestu-a.

Nu voiu sè descriu mai departe tragic'a icona pre care sunt depuse tristele urmãri provenite d'in lips'a acestui in-stitutulu, neci folosele immense si salutarie ce le-ar aduce pentru Romanismu, cã-ci aceste sunt destulu de evidente pentru ori-ce meditatoriu. Voiu inse sè atragu atentiunea

apostoloru si a tuturor celoru ce dorescu si concluca pen-tru triumfulu Romanismulu.

Sè nu lasãmu pre frãtii nostri in gur'a balaurului cá sè nu ne cãimã mai tardãu. . . Sè concurgemu d'in tote partile cu ajutoriu moralu si materialu, este detorinti'a nos-tra! Facundu acést'a la Tis'a vomu stationã sentinela dorita, malarile Tisei le vomu preface in unu muru puternicu ce nu-lu va poté frange neci magiarismulu ingamfatu, neci ger-manismulu perfidu si neci slavismulu ortodossu.

Trebue sè ne desbracãmu odata pentru totu-de-un'a de ominosulu vestmentu alu cosmopolitismulu si alu confessi-onalismulu fãra ratiune si, unindu-ne in unu trupu si sufletu, sè ne apucãmu de stationarea aceste sentinele.

Sè ne investãm a voi si vomu poté!

Nemoritiulu Vulcanu, fostulu episcopu alu Urbei-Mari, a pusu o sentinela la polele Carpatiloru, pre malurile Crisiului rapede, a fundatu gimnasiulu Beiusianu. Ore acelu fericitu mecenate sè nu mai aiba succesoru demni de diosu-lu? Ore capitulu gherlanu, ore inteligenti'a romana nu aru poté facilitã astuparea aceste necesitãti? Ba da! numai la lucru cu totii! . . .

Mi-aducu a minte, cã la adunarea a IX. a Associa-tiunei transilvane. tienuta in Siomcut'a-Mare, brav'a inteli-gentia d'in comit. Satu-Mare a fostu asternutu-unu proiectu pentru infiintarea unui gimnasiu romanescu in Seini, rogandu Asociatiunea, cá acestu proiectu salutaru sè-lu iée sub pa-trociniulu seu. Adunarea Asociatiunei de atunci si-a espi-matu recunoscinti'a tuturor conclucatoriloru intru infiintarea acestui institutu, oferindu-si si spriginulu seu morale. Cea facutu Asociatiunea romana transilv. pentru infiintarea ace-lui gimnasiu de atunci incoce, nu sciun, pote cã nimicu. De a fa-cutu ce-va, spuna-ni! . . . Ar fi odata tempulu, cá sè nu mai destingemu intre frate si frate, între Ardeleanu si Ungureanu. (nume forte nedreptu), cu atãtu mai pucinu una Asociatiu-ne, ci sè ajutãmã acolo, unde se simte mai mare lipsa.

Convenindu prin Seini si Satu-Mare cu mai multi bar-bati devotati, am aflatu cu bucuria cá ideea esiste si acu-m'a, ea nu e apusa, numai cãtu se lucre pucinu pentru rea-lizarea ei. . . In 1861 s'au fostu suscrisu pentru acestu sco-pu vre-o 6,000 fl. Totu atunci se acceptase planulu de unu sortitoru loterialu de 10,000 losuri, s. a. Mi se spune in-se, cá de atunci incoce forte pucinu se lucre. De la aduna-rea d'in Siomcut'a s'au asceptatu implinirea promisiunei As-sociatiunei transilvane.

Totu pre acestu tempu, in a. 1861, circula si prin districtulu Cetãtii-de-Petra ideea infiintareii unui gimnasiu romanescu in Siomcut'a-Mare. Mi s'a spusu, cá atunci s'a fostu suscrisu o suma de vre-o 80,000 fl., inse nefindu conducatori si realizatori apti, lipsindu barbatii energici si devotati causei cu sufletu si trupu, lucrulu a remasu balta. Cãtu de mare dauna, ce dorere adunca. . . Dacã s'aru fi facutu atunci inceputulu, asta-di aru fi baremu gimnasiu in-ferioru si in scurtu ar urmã si celu superioru. Bine ar fi dacã frãtii Chiorani baremu acum s'aru apucã de lucru, mai bine inse candu impreuna cu Satumarenii, Marmatienii, Ugo-cianii si Silvanianii aru face cauza comuna, aru inaugura o legatura, o aliantia santa, cá-ci astfeliu cu poteri unite de securu voru ajunge la scopu, voru ajutã ideea la triumf. Siese comitate concentrate in ginriu acesteie idee aru fi im-possibile a nu o realizã seu celu pucinu a o apropiã de rea-lizare. Sè se faca inceputulu, si credu cá Romanii d'in tote partile li voru concurge intru ajutoriu. Romanimea, dacã li va vedé intrepeditatea, resolutiunea si vointi'a firma, se va scolã d'in lãganulu indiferentismulu si-si va impleni ma-rea misiune, detorinti'a cãtra salvarea Romanismulu.

In urma mi-permittu unu cuventu cãtra nepotii lui Dragosiu, Balcu si Dragu, cãtra pionerii Romanismulu d'in comitatele Marmatiei, Satului-Mare, Silvaniei si Ugocei.

Ideea fundarei unui gimnasiu romanescu in centrulu Dvostre (dupa mine in Seini) trebue sustienuta cu tote for-tiele si propagata mai departe. Realizarea ei sè fia tieu'ta activitãtii Dvostre. Desbracati de ori ce spiritu de partida, aru fi bine a ve reconstituf in unu comitatu centrale si in mai multe comitate filiale. Aceste sè lucre pre tote carãrile, sè des-volve tota energia. Sè indemne pre poporu si pre intelligen-tia la contribui. Facundu astfeliu inceputulu, Romanii d'in departare nu vi voru negã succursulu. Acei mari apostoli ai Romanismulu ce s'au ingrigitu pentru a subventionã gim-nasiulu d'in Brasiovu, unde Romanismulu nu e asié periclitã-tu, — nu voru uitã de amenintiãtii loru frãti d'intre Tis'a si Carpatii. Pana atunci se va intorce rot'a si in Romania libera.

Credu apoi tare, cá episcopii si metropolitii nostri, ca-ri cu peregrinagiulu loru la Rom'a pentru fabricarea ab-surditãtii absurditãtioru secululu nostru sacrificara mii de florini, pentru unu scopu asié nobilu si salutaru, atãtu pen-tru natiune, cãtu si pentru beserica, inca voru conferi ba-remu diumetate d'in spesele facute la Rom'a. Metropolitii si episcopii nostri unti si neoniti cu venituri grase si domi-niuri immense voru lasã confessionalismulu de-o parte, si, nitandu-se cá acestu institutu e unu altariu de salvarea ro-manismulu, voru face cauza comuna; voru urmã lui Vul-canu si voru imitã pre Strossmaier. Afara de aceea avemu mecenati, si vomu fortiã statulu a ni dá cuviintiosuluaju-toriu, cu care ni detoresce, la care pretensiune avemu drep-tu, si inca dreptu provenitu d'in sudorea fetiei nostre. — La lucru dar' cu totii! In laborea nostra concentrata jace man-tuirea si infiorarea Romanismulu!

De sub Mesesiu, in 19. sept. 1871.

(A) Sunttemu in ajunulu schimbărilor mari ce au a se face de câtra ministeriulu constituționalu magiaru, atâtu în privinți'a justiției, câtu și a administratiune, întocma precum ni e la usia sezonulu alegerilor de deputati. Totu atâte mominte ponderose și demne de consideratu pentru totu Romanulu binesimțioru d'in imperiulu numitu magiaru. Dela justiția buna stăna putien'a dreptate privata, putienulu comerțu și industria natiunale; — era delo organizatiunea buna a administratiunei depinde totu usulu drepturilor publice cetățienesci, până și chiaru alu alegerei de deputatu, cari în teoria tote i se concedu și Romanului, precand în praeca totu pasulu stapanitorilor politici e îndreptatu spre nimicirea loru totale. — Ori câtu ne uitamu în laturu; ori câtu de cu doru amu ceti nescari articii îndrumatori în aceste privintie dela atari individi apti și competinti; ori câtu de bucurosu amu privi comportarea natiunale a Romaniloru d'in Comitatele prevalente și abundante de inteligentia, că vedindu și cetindu faptele loru cele bune se le urmăm și noi, și asié câtu numai se pote procedur'a și actiunile nostre să fia armonice și unisone protetinșine delo de evenimentele obruante, — nu vedemu nici unu semnu care să ni anuncie finea asteptarei!

Decand'u s'a deschisu er'a constituționalu magiaru, pentru noi mai rea că negrul absolutismu, nu ni aducemu a minte, că Romanii peste totu, și în specie Romanimea Selagiana se fi cautatu cu atât'a nepasare în faci'a evenimenteloru în adeveru grave. — Ore aici în Silvani'a Romanulu se fia mai nepasariu de caus'a sa natiunale că alta-data? zelulu lui ore se fia mai recitu? ore lui se nu-i pase de person'a și natiunaltatea oficialiloru numindi pre vietia? ore lui se fi totu un'a ori-cine i va fi dirigatoriulu administrativu? séu dora, ce ar fi si mai reu, Romanulu se fia capitulatu si se se fi impacatu cu starea de sclavu politicu natiunale? Nu amu fi aplecati a crede! — Inse până candu noi tacemu si nimicu nu facemu, stau ore și alții asié că noi întiepeniti că steanulu? Dorere că nu! ei, stapanitorii nostri politici procedu organizandu-se încetu, și respective sunt și organizati, asié câtu noi, de-si formăm $\frac{2}{3}$ părți a populațiunei, o se ne trefim'u acolo unde amu fostu, la pitulare, la starea miserabile de mai înainte. In asteliu de impregiurări nu e nici o mirare daca domni d'ilei ne ucidu nu numai moralmente, ci și corporalminte unulu câte unulu. Pre langa asteliu de antecedinte se luamu bine aminte, nu vomu poté exploată nici putienulu bunu ce ni se pare a lu concede legile magiare, esié câtu nu numai în privinți'a dirigatoriloru vomu stă acolo, unde stănu asta-di, că la totu tribunallu civilu, criminalu, s. a. nu vomu avé nici o persona de natiunaltatea romana, ci si facia cu administratiunea va se ni se întempe de în totu comitetulu cottensu nu vomu avé nici $\frac{1}{3}$ parte de membri!

În ce stare ne aflăm noi în comitatulu Solnocului-de-mediulocu, și chiaru în capital'a Zelahu, ni pote splică si casulu inforatori si brutalu peste tota mesur'a, întemplatu în Zelahu, în 7 lunei curinte. Tenerulu practicantu T. N. avendu de a dormi în ospetari'a principale în noptea spre 7 septembere, se abatù putienu în refectoriu. Aici se află o societate de cunoscuti, la parere de colore buna, atunci inse de diumetate amestitu de vinu și spirituale, toastandu cumplitu în contr'a natiunaltății romane. — Nici nu la acea mēsa, ci la alt'a cu totul separata se puse si ascultă și tinerulu nostru. Nu trebui multu să asculte, că-ci preste putienu sculandu-se protonotariulu comitatensu, Martinu Koleza, acēsta bute mobilu-perpetua, care nu se mai pote vedé treazu si care cu putienu mai înainte se demise la spergere de ferestre, si nu trece vre-o sēra se nu faca scandale prin cārcime, dīcemu protonotariulu Koleza incepù toastandu a spune fratiloru lui de sange și cruce că: natiunea romana de doue mii de ani totu sclava a fostu natiunei magiare și că si de aci înainte totu asié trebuie să fie, s. a. verdi-uscate demne de creerii lui cei seci. Toastalu fū ascultat si primitu cu placere de câtra colegii lui frati de trupu și sufletu: Sebess Emil si Feri, cum se dīce pre aici „Nagyságosi flamendi.“ „Nobile par fratrum“ sunt acesti-a, bachanti în gradulu supremu, și batetori de cārcime per eminentiam, de-si ambii încarcati de secunde abié si-potura scutură pulberea scolastica. Celu dantāiu, adeca Sebess Emil se afla de presinte înrolatu la honvedii că volutariu, cum se spune. Fratii memorati audiendu cuvintele întiepte și instruitorie ale protonotariulu cottensu M. Koleza, saltara de bucuria, și incepura si ei numai decātu a-si arētă colții, perorandu totu asteliu. Junele T. N., vedindu atât'a insolentia, încuragiatu și de cunoscuti'a personale, dar' mai alesu simțindu-se aduncu vatematu în simtiulu natiunale, si-permise a-i face atenti se nu vorbesca ce nu pricepu, si se încete de a mai infestă onorea natiunale a unei natiunii sorori, și alte vorbe bune. La ce pui de naparca în ingamfarea loru respunsera cu totu despretiulu, injurandu dupa datin'a magiara pre respectivulu Romanu cum li-a venit la gura. Infestatulu li replică dupa cum meritară. Acum inse ce se vedi? se scola protonotariulu cottensu si imputandu „Nagyságosiloru frati“ că ce felu de magiari sunt ei de sferu cuvinte vatematorice dela unu romanu, i indemnă la vindicta; la ce amintitii nici nu întandfara a responde cu scaune, lemne, pumni, palme, cu cari navelira asupra romanului singuru si

pacifiku ascultatoriu, — si în întielesulu strinsu alu cuvintulu lu batura în capu până la lesinare cu o bravura innașcuta nagyságosiloru educati; nimene nu-i retienù d'in cei de facia, afara de unu strainu, agentulu societății de asiguratiune a institutulu „Haza“, cu numele Adolfu Karvasy care, daca d'in întemplantu nu eră acolo, de siguru nu scapă cu vietia tenerulu macelatu. Onore acestui agentu strainu care, vedendu injur'a cumplita ce-i se fece romanului T. N., nu pregetă a-lu acoperi cu corpulu seu, pentru care fapta de totu marimosa primesca respectivulu domnu adunc'a nostra multiamita. Asié se vorbescu tote aceste prin Zelahu și giuru. De altmintrele lucrulu se investigateza, o spunemu inse dreptu, speranti'a de satisfatiune esemplaria nu avemu de felu, d'in motivu că bietalu Romanu nu are pre nici unu magiaru binevoitoru în totu opidulu mentionatu, pre candu hurlupii de nagyságosi miserabili, petati de sange romanu, au parinti destulu de onesti, cari nu voru încetă de a face tote pentru salvarea puiloru proprii. — Maltratatul jace și asta-di si va jacé ciue scia până candu, — în patu sub cura, speranti'a inse putien'a de a se poté sculă mai înainte de o luna si poté se-si perda si ochiulu stangu, giuru înpregiuru contus. „Visum repertum“ abié numai dupa trei dīle si s'a potutu capetă dela mediculu primariu care lu cureza, Ligethi Sándor, nascutu israelitu, d'in motivulu că elu de la nagyságosulu capeta la anu 12 stangeni de lemne, si numai cu amenințări de delatiune la auctoriți si s'a potutu storce. Cei-a-lalti 2 medici sub diferite preteste refusara a luă „repertu“, dīcundu că nu e oficiulu loru. In asteliu de impregiurări se pote presupune că vatemariile în „repertu“ nu pot fi de câtu usiore si curabile în 15 dīle. Dar' dupa acestu terminu cei interesati nu voru întrelasă a luă altu „repertu“ si totodata a face aretare la locurile mai înalte competinte despre mediculu interesatu, neconscentiosu și speculantu Ligethi Sándor.

La acestu casu tristu, revoltatoriu de sufletu și conturbatoriu de contielegere buna, nu potemu lasă se nu atragemu atentiunea inaltului ministeriu de „interne“ și „aperearea tierici“, si a ni îndreptă rogarea câtra ei, că celu d'antāiu se binevoiesca a abtione pre atari oficiali mai înalti dela scandalele de prin birturi; era cestu-a, se nu lasa nesupraveghiati honvedii voluntari, ffa ei mai odata asié de nagyságosi, și se nu permita a bate în capu omeni pacinici, întocmai ca în padurea Bakony.

De altmintrele cu placere amintim, că multi d'into inteligentii mai solidi si maturi desaproba și condamna d'in reporteri faptele si portarea „Trinității“ peccatoase; dorere inse că multi sub diferite pretexte, d'in diferite motive si interese private aprobă fap'ta, de unde nu e mirare daca chiaru „fratii“ mangiti cu sange omenescu nu se sfiescu a se laudă publice cu fap'ta loru brutale și demna de capcani, că adeca „... amu învetiatu pre romani s. a.“ Ba impertinenti'a acestoru vespi spurcati merse până acolo încātu nu se sfiescu a infestă chiaru si omeni betrani si meritati, caroru-a ei nici una-data nu voru fi demni se li deslege nici curelele incaltiamintelor, cum e possessorulu patriotu d'in comun'a Cavasiu N. B., carui-a, precum se laudă Sebess Emil, unulu d'in „fratii ucigasi“, inca deschidendu-i usi'a refectoriulu candu eră se iessa i dete una lovitura cu pitiorulu. „Asié am învetiatu noi pre romani.“

Acēsta e cultur'a Zelahana. Rusino se vi fia si de garduri.

Departa se fia de noi a face d'in tote minutiele „causa natiunale“ frulu rosu inse ce se trage prin tota tragedi'a presinte, si-are radecina sa si motivulu principalu alu biteri în capu numai în „natiunismu“; si nu noi, ci unii netrebniți că acesti-a useza de elu în totu momentulu si lucr'a d'in acestu motivu. Ore daca pui de „nagyságosi“ mergundu singuri prin posesiunea ce parintelu loru o are parte si printre Romani, aru fi batuti în capu că juncii neinvetiatu si pisati binisoru, ce ar' dīce magiarismulu de aici? de siguru nu ar' află invective, filipice si espeditiuni cruciate de panduri destulu de aspre în inquisitiunea vinovatiloru. Noi inse, fiindu asta-di cei slabi, tacemu si acceptăm „man'a dreptății“ diressa curatu de magiari, si ne uităm cu multa sfiela vedendu pre „Nagyságosi“ vinovati amblandu cu capulu prin nori, mandri de triumfulu reportatu. — Resultatulu nu vomu întardă a-lu aduce la cunoscuti'a onoratului publicu.

D'in tote acestea cei ce au urechie de auditu se audia, si invetie până nu e tardiu. La tota întemplantu: organizatiune, consolidare și solidaritate nu va strică Romanitiei d'in Selagiu.

VARIETATI.

* (Romanu nou.) Candu este verb'a, că la vre-unu postu mai înaltu se se aplice vre-unu romanu, atunci toti aspiranti sunt romani. Asié întielegemu, că dlu ministru alu justiției, Stefanu Bitto, în urm'a informatiuniloru primite de la mai multi ardeleni unguri, a numitu de presedinte la tribunalulu d'in Hatiegu, comitatulu Uniaderei, pre dlu Antonu Para, unguru cu trupu sufletu, că pre romanu. Comunicăm acēsta scire dreptu doveda, cum se

seduce opiniunea publica în detrimentulu si pre cont'a natiunii romane.

** (Advocatu nou.) Dlu Dimitrie Antonescu, practicante de advocatu în Macovi'a, cottulu Cenadului, facu dīlele aceste censur'a advocatfala d'in legile civile si cambiale. I urăm succesu bunu pre nou'a sa cariera.

Sciri electrice.

Bucuresci, 25. sept. În tote porturile Romaniei s'a ordonatu una carantina de 10 dīle a supra toturoru năiloru, cari vinu d'in Turci'a, d'in caus'a colerei ce domnesce acolo.

Lausane, 25. sept. În siedinti'a constitutiva a ligei pentru pace și libertate s'a alesu consiliariulu natiunale Eitel de presedinte, professorulu Vogl de mare-consiliariu, Cappuis-Vichod de vice-presedinte. De facia au fostu Lumonier și Belanger (Parisi), Sonnemann (Francofurtu), Gyorgy (Baden'a), Steiner (Trieru), Mauromachi (Italia). Mazzini, Louis Blanc, Colle și Guinet si-au scusa-tu absinti'a prin epistole si aprobura program'a congressulu. Gambetta inca se scusa prin una epistola, în carea dīce, că Franci'a mai antāiu trebuie să ajunga era-si la putere materiale si se si recasige influenti'a de mai înainte, dupa aceea se va poté apoi împarteși la nesuntiele cosmopolitice.

Lausane, 26 sept. Presedintele Fitel deschide alu cincilea congressu alu ligei de pace și libertate; s'a decisu a dá la lumina una foia a reuniunei La siedinti'a au participatu 100 de membri — Lemonier presinta reportulu seu a supra-cestiunei sociale, care reportu apera posesiunea individualu. Seremann respinge reportulu lui Lemonier și propune, că statulu se rescumpere călile ferate și se concentreze în manile sale tote bancelle. Domn'a André Leon tiene una lunga apologia în favorulu comunei. (Strigări: josu cu comun'a, josu cu petroleulu, josu cu Versali'a, traiesca libertatea.) Redactorulu dinrnalulu „Estafette“, care spriginu apologi'a Dnei Leon, fū dusu cu forti'a până înainte usiei. Urmeza unu tumultu înfricosiatu, siedinti'a se interumpe pre unu momentu. Dupa redeschidere presedintele roga pre Dn'a Leon se si finesca discursulu. Dn'a Leon protesteza și parascesc tribun'a. Ragetson Terat (Londonu) dīce, că în Angli'a se procede cu reforme moderate, er' nu violente. Domn'a Dolsourer apera pre Dn'a Leon și dīce, că este una calumnia a o fi intreruptu (Sgomotu și risete silescu pre vobitoria a parasit tribun'a). Siedinti'a se redica la 6 ore ser'a.

Bucuresci, 27. sept. Cu complanarea pacinica a cestiunii Strousbergiane se va insarcina probabilmente Port'a. Costaforu este aplecatu a dirige asteliu afacerea; elu a adresatu una nota despre acēsta afacere câtra toti reprezentantii de aici ai poteriloru straine.

Parisi, 28. sept. Tribunalulu marșalu a judecatu asta-di pre oficiieri Gerand și Delage la deportatiune simpla, pre Corelet, professoru de matematica, la 5 ani închisore, pre capitanulu Andeloque la deportatiune în unu locu fortificatu; inginerulu Rossat și Campou, oficiantu la calea ferata, fure eliberati.

Viena, 29. sept. Cu ocașiunea audientiei de ieri, Hohenwart cerù de nou invoierea imperatulu spre a poté dissolve mai multe diete. Decisiunea s'a rezervatu.

Liaba, 29. sept. „Narod“ publica unu protestu subscrisu de Mrozovic și alti siese-dieci deputati natiunali contr'a prorogării dietei croate. Iubirea de dreptate a coronei, se dīce în protestu, nu va admitte, că poporul croatu se fia despoiatu de dreptulu seu.

Lausanne, 29. sept. În siedinti'a de ieri de dupa media-di a congressulu ligei de pace și libertate Mink Lassu vorbi despre caracterulu poloniloru; elu voiesce unu imperiu liberu alu Slaviloru. Milkowski vede salutea pentru poloni numai în una republica federativa. S'a primitu apoi propunerea comisiunii, care este: intrunierea democratiei toturoru tierelor da la marea baltica până la marea negra cu respectarea însușiriloru caracteristice ale natiunaltătiloru.

Burs'a de Vien'a de la 29. septembere, 1871.

5% metall.	57.95	Londra	118.50
Imprim. nat.	68.65	Argintu	118.15
Sorti d'in 1860	98.—	Galbenu	5.62
Act. de banca	763.—	Napoleon'd'or	9.46 $\frac{1}{2}$
Act. inst. cred.	289.20		

Propriet., edit. și red. respundiet. : ALES. ROMANU.